

จิตรกรรมสูงค่า เรื่อง จันทรคราสขาดก

นำเสนอเมื่อ : 17 ม.ค. 2552

วัดหนองบัว เป็นวัดที่เก่าแก่อายุประมาณ ๒๐๐ ปี ประจำหมู่บ้านหนองบัว หมู่ ๕ ตำบลป่า อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม สิ่งที่ทรงคุณค่าของวัดหนองบัว คือวิหาร ซึ่งนับเป็นสถาปัตยกรรมแบบไทลื้อที่สวยงามทางศิลปะอย่างยิ่ง อีกทั้งบนฝาผนังมีจิตรกรรมที่สูงค่าด้านวรรณกรรม เรื่องจันทรคราสขาดก

หนังสืออ่านประกอบ สื่อสารภาษา ท้าววังผาน่าอยู่ คู่มือเมืองน่าน

จิตรกรรมสูงค่าฝาผนังวัดหนองบัว เรื่อง....จันทรคราสขาดก

โดย : นันทมน คำครุฑ

ณ เมืองจำปา ซึ่งมีญาบันรุเป็นเจ้าเมือง มีครอบครัวของสามีภรรยาคนหนึ่งอาชีพทำไร่ทำสวน ฐานะยากจนมาก ต่อมาภรรยาได้ตั้งท้องและคลอดบุตรชายคนแรกเป็นผู้ชายได้เกิดสุริยุปราคาขึ้น บิดาจึงตั้งชื่อให้ว่า“สุริยคราส” บิดามารดาได้เลี้ยงดูบุตรชายด้วยความรักใคร่เอาใจใส่ จนบุตรชายคนแรกมีอายุได้ ๒ ปี มารดาจึงตั้งท้องบุตรคนที่ ๒ และคลอดออกมา เป็นผู้ชาย วันที่นางคลอดเกิดจันทรุปราคา จึงตั้งชื่อว่า “จันทรคราส” เด็กทั้งสองได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากบิดามารดา จนเติบโตใหญ่ และเป็นเด็กที่มีความแข็งแรง

วันหนึ่งสองพี่น้องไปเก็บปุ๋ยที่ทุ่งนา มา ๔ ตัน แล้วนำมาเผากิน สุริยคราสได้แบ่งไว้ให้พ่อกับแม่ ๒ ตัน ตัวเองกับน้อง กินคนละตัน แต่จันทรคราสกินไม่หมด อ้อนขอพี่อีกจนหมด พ่อกับแม่กลับมาเห็นกระดูกปุ๋ยเรียวราดจึงถามลูก ๆ พ่อรู้เรื่อง ด้วยความหิวพวจึงไข่มืดจันทรคราส แต่สุริยคราสสงสารน้องจึงพาน้องหนีออกจากบ้าน และพลัดหลงอยู่ในป่า

สองพี่น้องอยู่ในป่าหลายวัน ได้เห็นงูกับพังพอนสู้กัน เมื่องูตายพังพอนก็ไปคาบเปลือกไม้ชนิดหนึ่ง โดยเคี้ยวก่อนจะใส่ในปากงูทำให้งูฟื้นขึ้นมาแล้วสู้กันต่อ ครั้นพังพอนตายงูก็เคี้ยวเปลือกไม้ใส่ปากพังพอนบาง พังพอนฟื้นสัตว์ทั้งสองก็หายเขาไปในป่า สองพี่น้องจึงเก็บเปลือกไม้ไว้และพากันเดินทางต่อไป

เด็กทั้งสองเดินทางมาพบพระฤๅษีกำลังนั่งวิปัสสนาอยู่ใต้ต้นไม้ ขณะนั้นมีอิกาดัวหนึ่งอยู่บนต้นไม้และถาวยุจจาระตรงหัวพระฤๅษี พระฤๅษีจึงสาปให้อิกาดัวตาย เด็กทั้งสองอยากทดลองเปลือกไม้นั้น สุริยคราสจึงเคี้ยวเปลือกไม้ใส่ปากอิกาดัว อิกาดัวฟื้นขึ้นมาและสำนึกในบุญคุณของเด็กทั้งสอง จึงอาสาหาอาหารและผลไม้มาให้กินทุกวัน

เมื่ออาหารและผลไม้หมดป่า อิกาดัวจึงนำเด็กทั้งสองไปทิ้งไว้เมืองยักษ์ เพื่อให้เป็นอาหารของยักษ์ต่อไป ส่วนอิกาดัวโหมยหนีจากเมืองยักษ์ไป ยักษ์จึงจับอิกาดัวกินเป็นอาหาร

สองพี่น้องถูกหัวหน้ายักษ์จับตัวไปขังไว้ เพื่อเป็นอาหารในการจัดงานศพเมียของตน

โดยขังไว้กับศพเมียยักษ์ เด็กทั้งสองจึงช่วยหนีด้วยการเคี้ยวเปลือกไม้ใส่ปากเมียของยักษ์ เมื่อเมียยักษ์ฟื้นขึ้นมา ยักษ์จึงเลิกจัดงาน ทำให้ยักษ์คนอื่น ๆ ไม่นพอใจ จึงเกิดแย่งชิงเด็กทั้งสอง เมียของยักษ์จึงพาสองพี่น้องหลบหนีไปที่เมืองกาสิ

ณ เมืองกาสิ พญาสุคะโตผู้ครองนคร มีธิดาชื่อสุชาติงสาได้สิ้นพระชนม์เพราะถูกงูพิษกัด พญาสุคะโตจึงประกาศวาถาใคร สามารถช่วยชีวิตพระธิดาได้ จะให้รางวัล สนวนสุริยคราสและจันทร์คราสเมื่อถึงเมืองกาสิ มีเศรษฐีได้รับเลี้ยงไว้ ครั้นทราบข่าว สุริยคราสอาสาไปช่วยชีวิตด้วยเปลือกไม้ พญาสุคะโตจึงยกพระธิดาให้กับสุริยคราส พร้อมทั้งให้ครองเมืองกาสิต่อจากพระองค์

จันทร์คราสได้อยู่กับเศรษฐีต่อไป วันหนึ่งจันทร์คราสทราบข่าวลูกเจ้าของเรือที่จะเดินทางไปค้าขายกับเมืองอินตะปะถะ เสียชีวิตเพราะถูกเสือกัดจึงได้นำเปลือกไม้ไปช่วยและฟื้นขึ้นมา เจ้าของเรือจึงยกเรือให้จันทร์คราส และจันทร์คราสก็ออกเดินทางไปยังเมืองอินตะปะถะ

เมืองอินตะปะถะนั้นพญาพรหมจักรเป็นผู้ครอง มีธิดาที่เพิ่งประสูติชื่อเตวธิสังกา โหระได้ทำนายว่าเมื่อนางอายุถึง ๑๖ ปี จะถูกเสือกัดตาย พญาพรหมจักรจึงสั่งให้ดูแลพระธิดาไม่ให้ออกจากเมือง จนกระทั่งนางอายุ ๑๖ ปี ได้เห็นเขี้ยวเสือกัดจึงหนีมาเล่น แล้วถูกเขี้ยวเสือกัดที่เท้าเกิดอัมพาตจนเสียชีวิต พญาพรหมจักรประกาศให้รางวัลผู้ที่ช่วยชีวิตธิดาของตน ขณะนั้นจันทร์คราสมาถึงเมืองอินตะปะถะ ทราบข่าวจึงอาสาเข้าช่วยเหลือนางด้วยเปลือกไม้จนกระทั่งฟื้น ครั้นนางเห็นจันทร์คราสก็เกิดความรักขึ้น พญาพรหมจักรจึงได้จัดพิธีอภิเษกสมรสและแต่งตั้งให้จันทร์คราสเป็นอุปราช

เมื่อพญาพรหมจักรสวรรคต ขุนนางจึงเชิญให้จันทร์คราสปกครองเมืองอินตะปะถะสืบต่อมา หนึ่งปีผ่านไปจันทร์คราส คิดถึงสุริยคราสผู้เป็นพี่ชาย จึงให้ขุนนางเตรียมเรือและออกเดินทางไปเมืองกาสิพร้อมนางเตวธิสังการะหว่างการเดินทางเกิดพายุ เรือสำเภากัดลมกลางทะเล ทำให้จันทร์คราสและนางเตวธิสังกาพลัดพรากจากกัน

หลังจากพลัดพรากจากจันทร์คราสแล้ว นางเตวธิสังการ้องไห้คร่ำครวญเดินไปพบบ้านหลังหนึ่งในเมืองอนุปะมะยายปริสุทธิ เจ้าของบ้านจึงไต่ถามอาศัยอยู่ด้วย ชาวทราบถึงเจ้าผู้ครองนครคือ พญาสุตัสสะนะจักรเพราะความงามของนาง พระองค์จึงให้ขุนนางไปขอมาเป็นมเหสี ย้ายปริสุทธิทราบข่าวจึงปฏิเสธและให้นางเตวธิสังกาไปบวชชี ณ สำนักแม่ชีในเมืองอนุปะมะ

พญาสุตัสสะนะจักรเมื่อผิดหวังจากนางเตวธิสังกา ได้ให้ขุนนางไปขอพระธิดาของพญาธัมมะชาติผู้ครองเมืองอนุราชะ ชื่อนางพรหมจารี พญาธัมมะชาติจึงยกพระธิดาให้ เมื่ออยู่กินกันมาไม่นานได้เกิดการทะเลาะวิวาทกันบ่อย ๆ เพราะพญาสุตัสสะนะจักร เป็นผู้ที่มักมากในกามคุณ หวังจะได้นางเตวธิสังกา มาเป็นอนุภรรยาอีกคน ด้วยความโกรธพญาสุตัสสะนะจักรสั่งให้ขุนนาง ให้นำนางพรหมจารีใส่แพปล่อยลอยน้ำไป

จันทร์คราส เมื่อขึ้นฝั่งแล้วก็เดินทางเข้าไปในป่า เห็นครุฑกำลังคาบงูอยู่ ครุฑเห็นคนเดินมาจึงปล่อยงูตกลงมาจันทร์คราส จึงรีบเคี้ยวเปลือกไม้ใส่ลงไปปากงู พองพูนเลื้อยหายเข้าไปในป่า แล้วแปลงกายเป็นเด็กน้อย จันทร์คราสเดินเข้าไปหาเด็กน้อย เด็กได้บอกว่าเขาคืองูตัวที่ทานได้ช่วยชีวิตเอาไว้ และขอตอบแทนบุญคุณท่านโดยหากมีความต้องการสิ่งใดจะนำมาให้ จันทร์คราส บอกว่าไม่มีความประสงค์ สิ่งใด

แต่อยากจะพบภรรยาซึ่งพลัดพรากจากกันเมื่อตอนสำเภาแตก เด็กน้อยจึงมอบแก้ววิเศษให้แก่ จันทรคราส จันทรคราสอมลูกแก้วปรากฏว่าสามารถมองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างบนพื้นดิน รวมทั้งบิดามารดาที่เมืองจำปา พี่ชายที่เมืองกาสิและนางเตววิสังกำลังบวชเป็นชีที่เมืองอนุปะมะ จากนั้นเด็กน้อยได้หายตัวไป

จันทรคราสเดินทางต่อไปพบกับพญาทอนนอนจมกองเลือดเนื่องจากถูกทำร้าย แต่เขาไม่สามารถช่วยพญาทอนได้ เพราะเปลือกไม้ที่นำติดตัวมาหมดแล้ว พญาทอนขอให้ช่วยจัดการศพหลังจากที่ตายและมอบดาบวิเศษให้ป้องกันตัว เวลาหัวโหล่อาบสายดาดบแซ่น้ำฝั่งกินแทนข้าวได้ พรอมกับรองเท้าวิเศษอีกคู่หนึ่ง เวลาสวมใส่สามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ เมื่อสั่งลาเสร็จ พญาทอนก็สิ้นลมหายใจ หลังจากจัดศพให้เป็นที่เรียบร้อย จึงสวมรองเท้าวิเศษและสะพายดาบวิเศษเหาะไปยัง เมืองสังกัสสะนคร

จันทรคราสเข้าไปพักนอนอยู่ในถ้ำ ขณะนั้นมีกระแสน้ำพัดเอาหญิงสาวสามคนลอยมาติดอยู่ที่หน้าถ้ำ ภายหลังทราบว่าเป็นลูกสาวของเศรษฐีเมืองสังกัสสะนคร ชื่อปทุมมา ทิพย์โสดา และสุกัญญา ฝ่ายเศรษฐีทราบข่าวลูกสาวหายไ้ระดมคนค้นหาแต่ไม่พบ จึงไปหาโหรให้ทำนาย และโหรบอกว่านางทั้งสามคนได้หลงทางไปไกล อีกประมาณหนึ่งเดือนจะมีชายหนุ่มนำมาส่งถึงบ้าน

ต่อมาจันทรคราสได้พานางทั้งสามเดินทางเข้าไป เพื่อที่จะพานางไปส่งถึงบ้านจนถึงเขตเมืองสังกัสสะนคร พบพรานป่ากำลังออกไล่สัตว์จึงได้สอบถามเกี่ยวกับเส้นทางที่จะไปบ้านของสามสาว ทั้งสี่คนเดินทางต่ออีกประมาณ 7 วัน จึงถึงบ้านของเศรษฐี สองเศรษฐีสามีภรรยาดีใจมากที่เห็นลูกสาวอีกครั้ง จึงได้ยกลูกสาวทั้งสามให้เป็นเมียของจันทรคราส

จันทรคราสคิดถึงนางเตววิสังกา จึงสวมรองเท้าและอมลูกแก้ววิเศษ สะพายดาบเหาะไปถึงแม่น้ำจิวรวดี ได้พักอยู่ที่ริมฝั่งแม่น้ำ เห็นผู้หญิงนั่งอยู่บนแพและรองให้ จันทรคราสลงไปดึงแพเข้าฝั่งและถามไ้ความว่า ชื่อนางพรหมจารีถูกพญาสุตัสสะนะ พระสวามีเอาใส่แพลอยน้ำ นางได้ขอให้พาไปส่งพ่อแม่ที่เมืองอนุธาระ ด้วยความสงสาร จันทรคราสชวนให้นางพักค้างคืนที่นั่นก่อน เมื่อนางหลับสนิทจึงอุ้มเหาะไปยังเมืองอนุธาระ ขณะที่เหาะไปนั้นนางได้ฝันไปว่ามีเทพบุตรเอาแก้วโหล่ม สามารถมองเห็น เมืองอนุธาระ

นางสุละโยธาเป็นแม่เลี้ยงนางพรหมจารี ได้ฟังเรื่องต่าง ๆ นางโกรธแค้นมากที่ทำให้นางพรหมจารีต้องถูกระงำล่าบูก จันทรคราสได้เรียนวิชาอาคมจากนางสุละโยธา เมื่อส่งนางพรหมจารีถึงวังของพญาธัมมะชาติผู้เป็นบิดาแล้ว พญากาวิन्दะ ผู้ครองเมืองโกยะราชได้ส่งสาสนและเครื่องราชบรรณาการมาสู่ขอนางจากพญาธัมมะชาติ แต่นางพรหมจารีปฏิเสธ เพราะยังเป็นหนี้บุญคุณจันทรคราสที่เคยช่วยชีวิต ในที่สุดพญาธัมมะชาติจึงได้ยกนางให้จันทรคราส

ต่อมาขุนนางได้มาอัญเชิญนางพรหมจารีไปเป็นมเหสีของพญากาวิन्दะ แต่นางปฏิเสธเช่นเคยและได้บอกแก่ขุนนางไปว่า แม่พญากาวิन्दะจะดักนำมาลงโทษทุกวันหรือเอาไปบูชาจุฬพระเจ้า นางก็ไม่ยอมทั้งสิ้นพวกขุนนางจึงนำความไปกราบทูล พญากาวิन्दะโกรธแค้นเป็นอย่างมาก จึงยกทัพไปถึงเมืองอนุธาระ นางพรหมจารีไม่วันทิดก ได้เตรียมทัพซึ่งเป็นผู้หญิงล้วน ๆ ต่อสู้กับพญากาวิन्दะโดยใช้อาคมต่อสู้ พญากาวิन्दะกระโดดขึ้นนั่งคอช้างคู่बारมีสุรบกันบนหลังช้าง ในที่สุดต่างฝ่ายต่างหมดแรง ต่อมาพญากาวิन्दะถูกขุนนางจับตัวไว้ได้และ ทรมาณด้วยเหล็กเผาไฟแดงจนแทบฝ่าพระบาทจนสุกไหม้จึงยอมแพ

จันทร์คราสคิดถึงนางเตวธิสังกาและขออนุญาตนางพรหมจารีกับพญารัชมะชาติไปตามหา นางเตวธิสังกา ได้ไปอาศัยกับยายปรีสุทติก่อน วันหนึ่งนางเตวธิสังกาได้ออกจากสำนักมาเยี่ยมยายปรีสุทติ พอรบเรื่องราวที่ยายเล่าให้ฟัง จึงเชื่อว่าชายคนนั้นคือจันทร์คราสพระสวามีของตนเองแน่ ๆ จึงขอลาสิกขากับอาจารย์ด้วย ความรักอันสุดดีมิในอดีต นางถึงกับวิ่งเข้าไปสวมกอดรองไหล่ล่ำลึง ยายปรีสุทติจึงผูกข้อมือให้ทั้งสองคน

พญาสุตัสสะนะจักรู้ข่าวการลาสิกขาของนางเตวธิสังกา พระองค์ทรงพิโรธเพราะเคยสัญญากับยายปรีสุทติแล้วหากนางลาสิกขาเมื่อใดให้บอกทันที จะมาสู่ขอเป็นมเหสี ยายปรีสุทติผิดสัญญาจึงถูกปรับเป็นขางรอยเชือก วัวย่อยตัว มาร่อยตัว เงินและทองคำอีกต่างหาก จันทร์คราสจึงแสร้งมา มา วัวย่อยเงินทองจนครบจำนวนแล้วสั่งให้เสนามาตย์มารับเอาไป ขณะที่เสนามาตย์กำลังเปิดคอกสัตว์นั้น สัตว์เหล่านั้นได้บินหนีไปหมด คงเหลือเฉพาะเงินกับทองเท่านั้น

พญาสุตัสสะนะจักรู้ข่าวว่าพญาพันธุเจ้าเมืองกันทะรัฐ มีธิดาสวยชื่อ นางอุตตะมะธานี จึงให้ขุนนางไปสู่ขอเป็นมเหสี ขณะนั้นกองทัพของนางพรหมจารีบุกมาถึงเมืองอนุปะมะพอดี้ นางได้ส่งสาสน์หาให้พญาสุตัสสะนะจักรูมาทำสงคราม เมื่อกองทัพบุกประชิดเมืองนางจึงสั่งให้ยิงปืนถล่มกำแพงเมืองจนพังทลาย กระสุนปืนถูกวงของพญาสุตัสสะนะจักรู ทหารจับตัวพญาสุตัสสะนะจักรูได้แล้วนำไปประหารชีวิต เมื่อเสร็จสิ้นศึกสงครามนางพรหมจารีโดยกเมืองให้จันทร์คราสกับ นางเตวธิสังกาปกครองต่อไป

ฝ่ายขุนนางทั้งหลายที่ไปสู่นางอุตตะมะธานี รู้ข่าวพญาสุตัสสะนะจักรูถูกประหารชีวิต จึงยกนางอุตตะมะธานีให้เป็นมเหสีของจันทร์คราสอีกคนหนึ่ง ต่อมานางได้ตั้งครุฑจันทร์คราสดีใจมากที่จะได้ทายาทไว้สืบสกุล จึงได้มอบหมายให้นางเตวธิสังกาและขุนนางคอยปฏิบัติรับใช้เอาใจใส่เป็นพิเศษ ต่อมาเมืองกันทะรัฐได้เกิดศึกสงคราม จันทร์คราสจึงอาสาไปช่วยรบและได้มอบให้ขุนนางช่วยดูแลเมืองอนุปะมะแทน

หลังจากเสร็จสิ้นสงครามซึ่งใช้เวลาถึง ๓ ปี จันทร์คราสก็กลับถึงเมืองอนุปะมะทราบข่าว นางอุตตะมะธานีคลอดบุตรเป็นชาย จันทร์คราสปลื้มใจมาก และให้โหราทำนายลักษณะพรอมทั้งตั้งชื่อให้ว่า“ทุกขัตติยะวงศา” เมื่อเจ้าชายเจริญวัย จันทร์คราสได้มอบเมืองอนุปะมะให้แก่เจ้าชายและนางอุตตะมะธานี ปกครองต่อไปส่วนจันทร์คราสกับนางเตวธิสังกา กลับไปครองเมืองอินตะปะตะ ซึ่งเป็นบ้านเกิดของ นางเตวธิสังกาด้วยความสุข.